և կարելի եղածէն աւելի գործող մի մարդ։ Կայ նաև մի երեցփոխան՝ որ կը հսկէ եկեղեցական եկամտից ու այլ մասերուն՝ եկեղեցւոյ միակ երէցին հետ։ Պայազիտի Գեր. Առաջնորդ Ս. Հօր և ազնիւ ժողովրդեան կրթասիրութեան արդիւնք է Միաց. ընկերութեանց բարձրագոյն վարժարանը յառաջադէմ՝ քան զԲիւլտլիսու Թրքաց. որ բացուած է 2½ տարիէ ի վեր. ուր կ'ուսանին 80ի մօտ մանկտիք երեք ուսուցչաց հոգատարութեան տակ։

Նորայր Քալճեան.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳ

ԳՈՐԾԱԴԻՐ—ՄՆԱՑՈՒՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ ԿՏԱԿԻՆ ՅՈՎՍԷՓԱՅ ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ.

Սահակ—Մեսրոպեան Գրական Մրցանակաբաշխութիւնն՝ որ բարեյիշատակ Յովսէփ Իզմիրեանցի կողմէ հաստատուած է, պիտի կատարի յառաջիկայ 1888 տարւոյ Սրբոց Թարգմանչաց տօնի օրն։ Հետևապէս Գործադիր-Մնայուն Յանձնաժողովն կը փութայ հրաւիրել այն հեղինակներն՝ որ ունին ազգային լեզուաքննութեան (Ֆիլօլօգի) և պատմութեան վերաբերեալ երկասիրութիւններ ձեռագիր կամ տպագիր, և կը փափաքին մասնակցել մրցանակաբաշխութեան, փութան յուղարկել զայնս առ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն ի Կոստանդնուպօլիս, մինչև յառաջիկայ Յունվարի սկիզբն։

Տպագիր երկասիրութիւնք հարկ է որ երեք օրինակ յուղարկուին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.

(ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԻՆՈԴԻ).

ՎԱՐՉԱԿԱՆՔ.

1 Յունիսի. Սինօդը որոշից Գեր. Թադէոս եպիսկոպոս Տէր Դանիէլեանին արձակելով Տաթևու փոխանորդութիւնից՝ ուղարկել Գանձասարու վանքը ի միաբանակցութիւն. Գանձակի փոխանորդ Արժ. Անանիա վարդապետ Համազասպեանին նշանակել Տաթևու վանահայր, կալուածոց կառավարիչ և Սիսիակի փոխանորդ. իսկ Գրիգորիս վարդապետ Տէր Յակովբեանին՝ կարգել Գանձակու փոխանորդ։

—

1 Յունիսի. Սինօդը որոշեց Նախիջևանու փոխանորդ Արժ. Գարեգին վարդա-

պետ Սաթունեանցին Վեհափառ Հայրապետի կանխագոյն հաճութեան համեմատ կարգել Նոր—Նախիջևանու փոխանորդ։

—

5. Յունիսի. Սինոդը որոշեց պատուիրել բոլոր հոգևոր ատեաններին և պաշտօնական անձանց, որ ատեանները մատենագին և աթոռային ուրիշ դրամները ուղարկելիս՝ փոստի ծախքը նոյն դրամներից չը հանեն, այլ վիճակային արդիւնքից հոգան, իսկ գործակալները փոստային և այլ ծախքերը հոգան ի հաշիւ այն անձինքների՝ որոնցից ստացել են դրամները և կամ՝ մերձաւոր Հոգևոր Կառավարութեան կամ՝ Կոնսիստորեային յանձնեն դրամները Էջմիածին ուղարկելու ամբողջութեամբ՝ դարձեալ ի հաշիւ վիճակային արդեանց. զանցառուքը իրանց սեպհականութիւնից կը պարտաւորուին տուժել։

—

10 Յունիսի. Սինոդը ըստ կոնդակի Վեհափառ Կաթուղիկոսի որոշեց Սինոդի անդամ Գեր. Սուքիաս եպիսկոպոսին կարգել Երևանայ վիճակի փոխանորդ պատուիրելով իւր այս տնօրէնութեան մասին հրատարակել «Արարատ» ամսագրում՝ ի գիտութիւն Հոգևոր Կառավարութեանց և այլ պաշտօնէից։

—

12 Յունիս. Նորքեցի հանգուցեալ մահտեսի Սիրադուխտ Ներսիսեանց նախքան իւր մահը վկայից ներկայութեամբ իւր կտակիմէջ 500 ռուբլի յատկացնումէ տեղւոյն Ս. Ղողակաթեան օրիորդաց դպրոցին, ա կարգի երկու խաղարկութեան տոմակներ՝ տեղւոյն եկեղեցւոյն իբրև անձեռնմխելի գումար. 100 ռուբլի ևս Մայր Տաճարի վերաշինութեան, Կտակակատար Գրիգոր Ամիրեանց կտակի հետ ներկայացնելով կտակեալ մի հարիւր ռուբլին ի նպաստ վերաշինութեան Մայր տաճարի՝ խնդրումէ յիշեալ կնոջն ամփոփել տեղւոյն եկեղեցւոյ գաւթում. Սինոդը որոշեց թոյլ տալ թաղել յիշեալ կինը եկեղեցւոյ գաւթում՝ կտակի իսկականը պահել Սինոդում՝ իսկ պատճէնը յանձնել կտակակատարին՝ Երևանայ գործակալի միջոցաւ, պատուիրել գանձապահին յիշեալ մի հարիւր ռուբլի նուէրը գրել աթոռային արդեանց տումարում։

—

15 Յունիսի. Սինոդը որոշեց շրջաբերական հրամանով պատուիրել Կոնսիստորիաներին որ նոքա քա անայից կամ այլ հոգևորականաց ձեռնադրութեան համար առաջարկութեանց մէջ ճիշտ տեղեկութիւններ մէջ բերեն, թէ ձեռնադրելին քանի տուն ծուխ պիտի ունենայ, քաղաքը կամ գիւղը որի վերայ ձեռնադրուելու է քանի՞ քահանայ, սարկաւագ և դպիր ունի, առաջարկուածը ի՞նչ ծագումից է (ազատ թէ հարկատու), եթէ ազատ կամ հոգևորական է՝ գրաւոր ապացոյցները առաջարկեն, եթէ հարկատու է՝ արձակմանը՝ ծննդական և ուսման վկայականով, հարցաքննական թերթերով և քահանայացուին առանց հարկ պահանջելու մի մի չարէք հող յատկացնելու շինական համախօսական վճռով, այլ և պարտաւորական ստորագրութիւն՝ որ ձեռնադրելիքները մինչև մահ մնան այն տեղ՝ որի վերայ

ձեռնադրվումն. յաւելացնելով միանգամայն իրրև մերձաւոր ատենատեղի իրանց գիտողութիւնը թէ կարօտութիւն կայ կամ ոչ, և թէ, պէտք է կամ ոչ ընդունել կամ ձեռնադրել առաջարկուածը։

—

17 Յունիսի. Սինոդը Գանձակու Հոգ. Կառավարութիւնից ստանալով երկու հարիւր իններսուն և ութ րուբլի քառասուն և երեք կոպեկ նուէրը Գանձակեցի Իսահակեան Աբրահամ, Համբարձում, Յովհաննէս և Արտաշէս եղբայրներից՝ իրանց հօր յիշատակի համար, որոշեց պատուիրել Գանձապահին Երուսաղէմայ 100 րուբլին գրել աւանդից մատեանում, իսկ ճեմարանի 198 րուբլի 43 կոպեկը՝ ամառային արդեանց տումարում և յի շեալ եղբարցը օրհնութեան թուղթ ուղարկելով ինչպէս այս՝ նոյնպէս և այլ նուիրատուութիւնները հրատարակել Արարատ ամսագրում։ Իրանց հանգուցեալ Աւագ հօր կտակին համեմատ երկու հազար րուբլի նուէրը բաշխուած է ըստ այսմ։

1։ Գանձակայ Սուրբ Յովհաննէս եկեղեցու շինութեան 500 րուբլի. 2։ Ս. Յովհաննէս Եկեղեցւոյ մօտ շինուելիք աւազանին՝ 500 րուբլի 3. նոյն քաղաքի Աղքատանոցին 200 րուբլի. 4. Մայր Ամառայս ճեմարանին՝ 200 րուբլի. 5։ Երուսաղէմայ Ս. Յակոբեանց վանաց՝ 100 րուբլի։ 6 Գանձակայ երկուց սեռից Հոգ. Ծխական ուսումնարանաց՝ 500 բուբ.

—

29 Յունիսի. Սինոդը Ալէքսանդրապոլու Հոգ. կառավարութիւնից ստանալով 10 բուբլի հոգեբաժին հանգուցեալ օրիորդ Տիրո հւոյ Դրամբեանց որոշեց պատուիրել Գանձապահին գրել ամառային արդեանց տումարում մուտք։ և հրատարակել Արարատ ամսագրում ինչպէս այս՝ նոյնպէս ի յիշատակ հանգուցեալին՝ նորա եղբօր՝ Պ. Գրիգոր Բաղդասարեան Դրամբեանի այլ նուիրաբերութեանց մասին՝ որք են. մի մի հարիւր բուբլի՝ Ա-ղէքսանդրապոլու Սահականուշեան դպրոցին, Աղքատանոցին և Ս. Նշան եկեղեցւոյ նոր շինելի կամուրջին։

ԳԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ.

5. Յունիսի, Սինոդը որոշեց Բաղալ—Բաշինսկւոյ Էմմանուէլ քահանայ Ահարօնեանցին կարգալոյծ անելով դասել ի թիւս աշխարհականաց նորա՝ չը-հասական ատիճանում պսակներ կատարած լինելուն համար. և ապօրինաբար կատարած պսակների համար ստացած 650 բուբլի դրամների երկրորդիկը ստանալով յատկացնել Ատրպատականայ թեմի հոգև. որբոց և այրեաց գանձանակին, իսկ պսակները որոնք կատարուած են չորս և հինգ ատիճանում չը հասութեամբ՝ համարել անվաւեր։ (Հրատարակել Արարատ ամսագրով ի խրատ և ի զգուշութիւն պլոց)։

—

12 Յունիսի. Սինոդը վաւերացրեց Թիֆլիզի Կոնսիստորիայի որոշումը, որով Ղազախու գործակալ Մեսրոպ քահանայ Էդիլեանցը արձակուելով գործակալութիւնից ենթարկվում է խիստ յանդիմանութեան և 30 ռուբլի տուգանքի չըհասական աստիճանում պակի հրաման տալուն համար։

—

15 Յունիսի. Սինոդը ճանաչելով յանցաւոր Տաթևու վիճակից 1. Շաղաթ գիւղի Եսայի քահանային՝ առանց օրինական թոյլտուութեան պսակ կատարելուն համար։ 2. Սիսիանու գործակալ Կիրակոս քահանային՝ առանց օրինաւոր տեղեկութեան՝ թէև յանգէտս, արդէն պսակեալը նորից ուրիշի վերայ պսակելու հրաման տալու համար։ 3. Ալէքլու գիւղի Մկրտիչ քահանային որ լսելով հանգերձ գործակալի բերանացի հրամանը չըպսակել արդէն պսակեալը թէև հրաման տուած է անգիտութեամբ։ 4. Լծենու Աստուածատուր քահանային՝ որ պատահմամբ Ալէքլու գիւղում հանդիպելով՝ գործակալի հրամանի վերայ Մկրտիչ քահանայի մակագրական յանձնարարութեան համեմատ՝ արդէն պսակեալը յանգէտս նորից պսակում է շորեքշաբթի օր՝ որ օրինօք արգելուած է։ 5. Տաթևու Հոգևոր Կառավարութեան փոխանորդին, անդամներին ու քարտուղարին՝ առանց վիճակային իշխանութեան կանխագոյն յանձնարարութեան գործի այդ քննութեանը միջամուխ լինելուն համար, որով աւելի ևս խճճուել է գործը և քաղաքական կերպարանք առել։ և 6 կրկնապսակ կնոջ սկեսրայրին ու հօրը՝ որոնք միմեանցից ծածուկ բաշխելով ստանալով պսակել են տուել իւրաքանչիւրը իւր կամեցած մարդու վերայ, որով և պատճառ են եղել այս տեսակ օրինազանցութեան։ Սինոդը որոշեց, 1. կրկնապսակի առաջին պսակը համարել վաւերական թէև մերձաւոր իշխանութեան հրաման չէ եղած։ 2. երկրորդ պսակը համարել անվաւեր, իսկ ապօրինաբար պսակուած մարդուն վեց ամսեայ եկեղեցական ապաշխարութեան ենթարկելուց յետոյ՝ թոյլ տալ ուրիշի հետ ամուսնանալու։ 3. երկու պսակադիր քահանաներին էլ դադարեցնել քահանայութիւնից, առաջին պսակը օրհնող Շաղաթու Եսայի քահանային և երկրորդ պսակ օրհնող Լծենէցի Աստուածատուր քահանային վեց ամսեայ ապաշխարանքի ենթարկել տեղական եկեղեցոյ գրանը կանգնեցնելով և 25 ական ռուբլի տուգանք ստանալով յօգուտ Երևանայ թեմի հոգևորականաց որբոց և այրեաց։ 4. Սիսիանու գործակալ Կիրակոս քահանայ Անանեանցին իբրև անգործունեայ ոչ և զանցառու իւր իսկական պարտաւորութեանը՝ հրաժարեցնելով գործակալութիւնից դադարեցնել նաև քահանայութիւնից և ենթարկել 8 ամսեայ ապաշխարանքի տեղական եկեղեցոյ գրանը կանգնեցնելով և յօգուտ Երևանայ թեմի հոգևորականաց որբոց և այրեաց 30 ռուբլի տուգանք պահանջելով։ 5. Ալէքլու գիւղի ծխական Մկրտիչ քահանային դադարեցնել քահանայութիւնից և երեք ամսեայ եկեղեցական ապաշխարանքի ենթարկել 20 ռուբլի ևս տուգանք պահանջելով դարձեալ յօգուտ որբոց և այրեաց հոգևորականաց Երևանայ թեմի։ 6. Տաթևու փոխանորդ Յովհաննէս Վարդապետի դատը՝ նորա մահուան պատճառով թողնել Աստուծոյ անաչառ դատաստանին, իսկ Տաթևու Հոգևոր Կառավարութեան անդամներին ու քարտուղարին՝ թէև պէտք էր արձակել պաշտօնից, բայց այս անգամ խիստ յանդիմանութիւն անել նոր փոխանորդ նշանակուած Անանիա վարդապետի միջոցաւ Կառավարութեան Ատենում՝ ապագայում միանգամայն որ եթէ կրկնուի այսպիսի դէպք՝ ոչ միայն կարձակուին պաշտօնից, այլ և խստագոյն պատժի կենթարկուեն։ 7. կրկնապսակ կնոջ սկեսրայրին և հօրը միմեանցից ծածուկ բաշխելով առնելուն և ամեն մէնը իւր կամեցած մարդու վերայ պսակել տալուն համար ենթարկել երեք ամսեայ եկեղեցական ապաշխարութեան տեղական եկեղեցոյ գրանը կանգնեցնելով։ (Հրատարակել պատուիրուած է Անբարատ ամնագրում՝ ի խրատ և ի զգուշութիւն այլոց)։

—

15 Յունիսի. Սարդարապատու գաւառի գործակալ և Սարդարապատ գիւղի ծխական Յուսիկ քահանայ Սարգսեանին անհաւատարիմ ծառայութեան համար Սինօդը որոշեց արձակել պաշտօնից. և զրկելով քահանայագործութիւնից ենթարկել երկամեայ ապաշխարութեան տեղւոյն եկեղեցւոյ դրանը առանց փիլոնի Սաղմոսը ձեռքին կանգնելով. այլ և որոշեց գանձել դրամների կրկնապատիկը պահանջել.

—

17 Յունիսի. Սինօդը վաւերացրեց Շուշւոյ Կոնսիստորիայի որոշումը, որով իրանց անկարգութեան համար պատժի են ենթարկվում նոյն քաղաքի Վերին Թաղի եկեղեցւոյ քահանայքը որք են Խաչատուր, Դանիէլ և Սահակ ըստ այսմ. Դանիէլ քահանայն առանց փիլոնի մի տարի ժամանակով եկեղեցու դրանը ապաշխարելուց յետոյ պէտքէ ուղարկուի Կարկաժան գիւղը՝ որի վերայ ձեռնադրուած է. անզաւակ և այրի Սահակ քահանայ Մախմուրեանցը մինչև իւր կենաց վերջը պէտքէ թողնուի վիճակի վանքերից մէկում. իսկ Խաչատուր քահանայ Ղայարէկեանը երեք ամսով եկեղեցւոյ դրանը ապաշխարեցնելուց յետոյ՝ ծերութեանը խնայելով թոյլ պիտի տրուի քահանայութիւն անելու. (Պատուիրուած է հրատարակել Արարատ ամսագրում՝ ի խրատ և ի զգուշութիւն այլոց).

—

26 Յունիսի. Սինօդը վաւերացրեց Շամախւոյ Կոնսիստորիայի որոշումը, որով Դիրք գիւղի Մեսրոպ քահանայ Տ. Սարգսեանցը կարգալոյծ է լինում զանազան զեղծմանց և չըհասական աստիճանում առանց օրինական թոյլտուութեան պսակ կատարելուն համար.

—

26 Յունիսի. Սինօդը որոշեց Նոր—Արմաւրայ Յարութիւն քահանայ Խաչերեսեանին Նորա զանազան զեղծմանց համար կարգալոյծ անել գրելով ի Թիւս սոսկ աշխարհականաց. (պատուիրելով ի խրատ և ի զգուշութիւն այլոց՝ հրատարակել Արարատ ամսագրում).

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՔ.

24. Յունիսի Սինօդը որոշեց գրել Կ. Պօլսոյ պատրիարք Ամեն. Յարութիւն Արքեպիսկոպոսին, Թիֆլիզի առաջնորդ Գեր. Արիստակէս եպիսկոպոսին. Նոր Նախիջևանու Հոգևոր Կառավարութեան և Արցախու Թեմակալին՝ որ ճեմարանի համար աշակերտներ ուղարկեն. որոնք պէտք է լինին ուշիմ, երկարօգի, ձայնեղ, քաջառողջ, և առանց մարմնական արատների և որոնք պէտքէ քննուին ծխական դպրոցների ծրագրին համեմատ, բացի լսարաններից, ուր մտնելու համար պէտքէ միայն գլխաւոր առարկաներից քննուին. Գ. դասարան մտնողները պէտքէ լինին 14—16 տարեկան Դ. դասարան մտնողները՝ 15—17 տարեկան. Աշակերտներ պիտի ընդունուին

Թիֆլիզի թեմից՝ 12 հատ որոնցից պատրաստ պիտի լինին մտնելու վեցը՝ Գ. դասարան, երեքը Դ. դասարան և երեքը Ներսիսեան դպրոցը աւարտողներից՝ Ա. լսարան.

Նոր Նախիջևանի վիճակից՝ 8 աշակերտ 3 հատը՝ Գ դասարանի համար, 3ը Դ. դասարանի, և 2 Ա. լսարանի համար.

Արցախու թեմից՝ վեց աշակերտ. 3ը Գ. դասարանի և 3ը Դ. դասարանի համար.

Տաճկաստանի վիճակներից, առաւելապէս՝ Մշոյ Երզնկայի, Տրապիզոնի, Սեբաստիոյ Ամասիոյ, Անւոյ, Արաբկիրի, Խարբերդի Տիգրանակերտի, Ուրհայի, Կիլիկիոյ և Ռումանիոյ վիճակներից՝ 12 աշակերտ.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ